

O`TKIR HOSHIMOV ASARLARIDA QAYTA ISHLANGAN
FRAZEOLOGIZMLAR

Dots. Almamatova Shahnoza Tursunqulova
Jizzax davlat pedagogika universiteti dotsenti
Kattabekova Fazilat Ulug`bek qizi
Jizzax davlat pedagogika universiteti
O`zbek tili va adabiyoti mutaxassisligi magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada O`tkir Hoshimov asarlarida qo`llanilgan frazeologizmlarning o`rni va ahamiyati, “Dunyoning ishlari”, “Tushda kechgan umrlar” asarlarida qo`llanilgan iboralarning tarixiy ahamiyati va nutqiy ekspressivligini o`rganadi.

Kalit so`zlar: O`tkir Hoshimov asarlari, “Dunyoning ishlari”, “Tushda kechgan umrlar”, “Ikki eshik orasi” frazeologizmlar, sinonim iboralar, nutq, sematika.

Yozuvchining individual uslubini o`rganish birinchi navbatda uning so`z tanlash, so`z qo`llash yo`sinini o`rganish demakdir. Yozuvchining so`z qo`llash mahorati tilning keng ma`nodagi sinonimik vositalari boyligidan qaysilarini saralashda, bu vositalarni nutq zanjirida qanday joylashtirishda namoyon bo`ladi. Mashhur yozuvchi O`.Hoshimov ham tildan ijodiy – individual foydalanishning ajoyib ustasi hisoblanadi. Yozuvchi o`z asarlarida frazeologik birliklardan mavhum hodisalarni aniq qilib tasvirlashda, qahramonlarining ichki dunyosini, psixik holatini so`z bilan ko`rsatib berishda mohirlik bilan foydalanadi. Voqea – hodisalarni obrazli qilib tasvirlashda tilda mavjud imkoniyatlardan ustalik bilan foydalanib, yangi ta`sirchan frazeologizmlar ham yaratadi. Ayniqsa O`.Hoshimov asarlaridagi frazeologik birliklar xalq og`zaki so`zlashuv tiliga hamohang holda tasvirlanganligini alohida ta`kidlashimiz darkor. Frazeologizmlarning odatdagi umumtil qo`llanishida uning shakli ham, ma`zuni ham o`zgarmaydi. Lekin yozuvchilar, umuman, ijod ahli frazeologik birliklarni qo`llab, uni —yoshartiradilar. Shu asosda iboraning uslubiy samaradorligini, ta`sirchanlik darajasini oshiradilar. Ana shunday hollarda frazeologik birliklarning uslubiy imkoniyatlari bir necha baravar ortadi. So`zlar singari frazeologizmlarning ham potensial imkoniyatlari matnda aniqlanadi, chunki iboralarning lug`atlarda beriladigan barqaror tasnifi bilan ularning nutq tarkibidagi —jonli faoliyatil o`rtasida mutlaq tenglik yo`q. Ko`p qo`llanilayotgan frazeologizmlarda o`z yangilik bo`yog`ini yo`qotayotganlariga —jon kiritish, —yangilash uchun yozuvchi va shoirlar unga muayyan matniy shart – sharoitlar yaratadilar. Natijada muayyan ibora matnda o`z ma`no doirasini kengaytiradi, polisemantik iboraga aylanadi yoki frazeologik birlikning komponent tarkibida siljish, ma`nosida o`zgarish sodir bo`ladi. Bunday

hodisa frazeologizmlar transformatsiyasi deb yuritiladi. Anʻanaviy frazeologizm bilan transformatsiyaga, oʻzgarishga uchragan frazeologizmlarni bir – biridan farqlash lozim, chunki anʻanaviy frazeologizm til hodisasi boʻlsa, oʻzgarishga uchragan frazeologizmlar nutq hodisasi, ularning ayrimlari asta – sekinlik bilan nutqiy, matniy hodisadan uzual, lisoniy hodisaga oʻtishi mumkin. Bu esa tilning, jumladan, adabiy til frazeologik sistemasining taraqqiyot jarayonini oʻzida ifoda etadi. Oʻzbek tilshunosligida yaqin yillardan buyon frazeologizmlarga nisbatan —turgʻun, —barqaror hodisa sifatida emas, —erkin, —turgʻun boʻlmagan hodisa sifatida tadqiq va tahlil etishga katta eʼtibor berila boshlandi. Tildagi frazeologizmlarning taraqqiyoti va boyishi, tilning boshqa birliklarida boʻlganidek, faqat frazeologik neologizmlarning paydo boʻlishi bilan emas, balki mavjud iboralarning semantik, grammatik va funksional jihatdan yangilanishi asosida ham sodir boʻladi. Tilshunoslikda frazeologizmlarning oʻzgaruvchanlik xususiyatlari —struktural oʻzgarishlar, —formal oʻzgarishlar, —frazeologik transpozitsiya, —leksik qayta shakllanish kabi terminlar bilan atalgan. Bizningcha, frazemalar transformatsiyasi termini frazemalardagi oʻzgarishlarni toʻliq qamrab oladi. Qahramonlarning tashqi qiyofasi bilan birga, maʼnaviy dunyosini ham, psixologiyasini ham ishonarli va taʼsirli qilib tasvirlab berish maqsadida yozuvchilar frazemalardan keng foydalanadilar. Ayni paytda, ular frazemalarni qisman oʻzgartirib qoʻllaydilar yoki butunlay yangi individual-muallif frazemalarni ham yaratadilar. Kuzatishlarimiz oʻzbek tilida frazemalar transformatsiyasining quyidagi shakllari mavjudligini koʻrsatdi: A) Frazema tarkibidagi muayyan soʻzlarni almashtirish usuli orqali: Tilning rivojlanish bosqichida frazemalar tarkibidagi u yoki bu komponent faol ifoda qiluvchi yangi leksemalarga almashtirilishi mumkin. Masalan, —sallani ol desa, kallani olmoq frazemasidagi —salla komponenti qoʻllanmasligi tufayli —doʻppi leksemi bilan almashtirilgan, natijada —doʻppini ol desa, kallani olmoq shaklidagi yangi frazema hosil boʻlgan. —Doʻppiga qoʻshib faqat boshni emas, oyoq-qoʻlni ham qiyma-qiyma qilib olib keladi (T.Malik. —Davron). Ushbu 35 gapda —sallani ol desa, kallani olmoq iborasining ijodiy oʻzgartirilganini koʻrish mumkin. —Salla soʻzi oʻrniga —doppi soʻzini qoʻllagan boʻlsa, —kalla soʻzi oʻrniga —bosh soʻzini oʻzgartirib qoʻllaydi. Yozuvchi bu ibora orqali ayrim kishilarning boshliqlarga yoqish maqsadida berilgan koʻrsatmani meʼyoridan oshirib bajarish holatini kinoya bilan ifodalaydi. Oʻ.Hoshimov asarlarida ham avvaldan mavjud frazeologizmlarning tarkibidagi soʻzlarni almashtirish yoʻli bilan qayta ishlangan frazeologik birliklar uchraydi. 1. Quloqqa ilmoq Maʼnosi: yaxshilab eshitib, tushunib olmoq Adabiy tildagi varianti: quloqqa quymoq Misol: Quloqlaringga ilib ollaring (Tushda kechgan umrlar, 69.) 2. Boʻyniga ilmoq Maʼnosi: qilmagan ishni majburlab tan oldirmoq Varianti: boʻyniga qoʻymoq Misol: Boʻlmasa, tergovchi “hoʻl ish”ni shilq etib boʻyniga ilmoqchi edi (Tushda kechgan umrlar, 59.). 3. Chiroqni oʻchirib qoʻymoq Varianti: chirogʻini yoqib

o`tirmoq Ma`nosi: uy egasi olamdan o`tgandan so`ng, uning o`rniga uyda bo`lmoq, yashamoq, fayz kiritib turmoq Misol: Bir oydan beri shu yoqqa qatnayverib, cholimniyam chirog`ini o`chirib qo`ydim (Ikki eshik orasi, 173.). Yozuvchi birinchi va ikkinchi gaplardagi —ilmoq so`zidan ustalik bilan foydalanib, yana bir frazeologizmni asar matniga qo`shgan. —Ilmoq, ma`lumki, biror narsani biror narsaga osmoq, qo`ymoq kabi ma`nolarni beradi. —Qulog`iga ilmoq va —bo`yniga ilmoql frazeologizmlarida aynan shu ma`nosiga tayanilgan. Xalqimizda uyda bir inson olamdan o`tsa, o`sha uyda yashovchi qolganlar uni eslab, duo qilib, kelgan —ketganlarni kutib olib o`tiradi. Bu —chirog`ini yoqib o`tirmoq frazemasi orqali beriladi. O`Hoshimov asardagi kampirning ahvolini 36 yorqinroq aks ettirish, ta`sirliroq ifodalab berish uchun, uyda kam bo`layotgan kampirning nutqida —cholimni chirog`ini o`chirib qo`ydim degan frazeologik birlikni qo`llaydi. B) Frazema tarkibiga muayyan so`zlarni qo`shish usuli orqali: Umumtil frazemalari tarkibiga turli ekspressiv ottenkalar hosil qilish va ma`noni kuchaytirish uchun leksemalar qo`shib ishlatilishi bilan ham frazemalar o`zgaradi. Masalan: —Men behad ta`sirchan edim, atrofimdagi og`riqlarga ko`z yumib, o`z ko`nglimning chuldirashiga quloq tutmasdim, tutolmasdim (U.Hamdam. —Muvozanat). —Ko`nglinga quloq solmasdimga nisbatan —ko`nglimning chuldirashiga quloq tutmasdim fikrni yorqinroq ifodalaydi va ko`proq ma`noni bildiradi. Yoki —Etti nomusimni erga bukding-ku (G`.G`ulom. —Yodgor) gapida esa —Nomusimni yerga bukding frazemasini o`zgartirib, ega qismiga —etti so`zini qo`shish bilan yanada ta`sirchanlikka erishgan va shu bilan birga —yetti nomusimni yerga bukding-ku frazemasi —nomusimni yerga bukdingga nisbatan qanchalik sermazmun bo`lsa, mehribon onadagi iztirob ham shunchalik kuchliligini ifodalaydi . O`Hoshimov asarlarida bu turkum doirasida o`zgarishga uchragan frazeologizmlar ko`pchilikni tashkil qiladi. Misol: 1. Dilya olib kelgan makaron sho`rvani ko`rib ko`ngli ag`darildi (Tushda kechgan umrlar, 33.); 2. Xuddi mo`jizaga duch kelgandek nuqul g`alati iljayadi. Og`zi lang ochilib qolgan (Ikki karra ikki besh, 189.); 3. Tutunga to`lib ketgan xonadan chiqib borar ekanman, xayolimni og`ir o`ylar chulg`agan, nochorlikning zildek yuki yelkamdan bosib, yerga mixlab tashlayotganga o`xshardi (Tushda kechgan umrlar, 214.). Yuqoridagi gaplardagi —ko`ngli ag`darildi frazeologik birikmasi —ko`ngli aynidiga nisbatan kuchli emotsionallikni bermoqda, —og`zi lang ochilmoq esa —og`zi ochilmoqqa nisbatan, —nochorlikning zildek yuki iborasi —nochorlik yuki frazeologizmlariga nisbatan ta`sirchanligi, aynan matndagi o`sha hodisani emotsional ifodalashigi ko`ra ajralib turadi. V) Frazema tarkibidagi so`zlarning tushib qolish usuli orqali: Ellipsis hodisasi frazemalarda ko`p uchraydigan tashqi formani takomillashtiruvchi vosita sanaladi. Masalan, —o`ylab, o`yiga etolmaslik frazemasining —o`yiga etolmaslik varianti ham ellipsis asosida yuzaga kelib, shakli o`zgaradi, xolos. Bu hodisa umumtil frazemasiga semantik jihatdan ham, grammatik jihatdan ham ta`sir o`tkazmaydi:

—Yusuf alamli o`ylarining tagiga yetolmasdi (U.Hamdani. —Muvozanat). Gapdan frazemaning tushib qolgan —o`ylab qismi anglashilib turibdi. Frazemalarning hatto birikmadan iborat komponenti ham ellipsisga uchrashi mumkin. Masalan, yozuvchi umumtildagi —yer yorilmadi, yerga kirib ketmadim frazemasini shaklan o`zgartirib, —Uyatdan yerga kirib ketmaymanmi? (T.Malik. —Falak) tarzida qo`llagan. Bunday holda frazemaning birinchi qismi transformatsiyaga uchragan va bunda yozuvchi qaysi frazemaga ishora etayotganini tashlangan komponentsiz ham anglab olish mumkin. Frazemalarning bu tarzdagi transformatsiyasida til elementlarining tushib qolishi ularning ma`nolariga putur etkazmaydi, balki stilistik mahsuldorlikka erishiladi. G) So`z birikmalarini qo`shish usuli orqali: Bunda qo`shilgan komponentlar matnning umumiy ma`nosini o`zgartirmaydi, aksincha, ifodaning ta`sirchan va e`tiborli, emotsional-ekspressiv bo`lishini ta`minlaydi: —Agar bo`lsami, o`tirganlar Muhammadjon akaning ustamonligiga, pixini yorgan, mug`ombirligiga, qari tulkiligiga bir ovozdan tan bergan, so`ngra bu voqeani uzoq yillar davomida chet elning saqichidek hech kimga bermay chaynab lazzatlangan bo`lardilar (U.Hamdani. —Muvozanat). Anglashilmoqdaki, —bir gapni hadeb chaynamoq frazemasining tarkibi —chet elning saqichidek so`z birikmasini frazmadan oldin qo`llash bilan kengaytiriladi. Qo`shilgan so`z birikmasi faqatgina frazemaning tarkibini kengaytiribgina qolmasdan, balki uning ifodaviy xususiyatini oshiradi, matnning umumiy ma`nosi kuchayadi, stilistik mahsuldorlik oshadi. Frazemalarning tarkibi va ma`nosi konstruksiyali o`xshatishlarni qo`shish bilan ham o`zgarishi mumkin. Masalan: —Chorasiz so`qir eru xotin, ayb ish qilib qo`ygan boladek —miq etmay o`tirishar, Obida hayajonlanib titraganda, Olim uning oppoq qo`lini asta siqib qo`yar, —parvo qilmang deya pichirlab, unga dalda berardil. (N.Abbosxon. —Sho`rqishloq). Bunda —miq etmaslik frazemasini —ayb ish qilib qo`ygan boladek o`xshatishli konstruksiyasi bilan kengaytirilgan. Umumtildagi —miq etmaslik iborasi hech narsa demay, jim o`tirish ma`nosini bildiradi. Yozuvchi bu ibora oldidan —ayb ish qilib qo`ygan boladek birikmasini keltirish bilan asar qahramonlarining jim o`tirishi bilan birga o`sha paytdagi o`zlarini aybdordek his qilishayotgani va bu vaziyatdagi qo`rquvlarini tasvirlab beradi. D) Kontaminatsiya hodisasi orqali: Bu hodisa ham frazeologizmlarning o`zgarishida va shu asosda yangi frazeologizmlarning shakllanishida muhim vositalardan biri hisoblanadi. G.A.Selivanov —frazeologik kontaminatsiya sekin shakllanadigan jarayon bo`lishiga qaramay, tilning frazeologik tarkibi boyishida mahsuldor usullardan biridir, deb ta`kidlaydi. Kontaminatsiyaga ko`ra, ikkita yaqin ma`noli, ammo turli leksik tarkibli frazeologizmlar yoki ularning qismlarini birlashtirish asosida yangi frazeologizmlar shakllanadi. Bunda ikki frazeologizmning qo`shilishi oqibatida frazeologizmlarning ichki shakli buziladi va yangi ichki shakl yuzaga keladi. Bu asosda shakllangan frazeologizm yangi ma`noli frazeologizm bo`lmaydi, balki frazeologizmning ma`no ottenkasi kuchayadi,

emotsional-ekspressivligi oshadi, stilistik imkoniyatlari kengayadi. Masalan: O`z uyiga sig`may qolganini anglagan Obida ko`ngli cho`kib, tilini tishladi (N.Abbosxon. —Sho`rqishloq). Bu yerda —ko`ngli cho`kmoq va —tilini tishlamoq iboralari birlashib kelgan. Kontaminatsiya hodisasida ikkita frazemaning tarkibi buzilmay, bir-biriga birlashtirib qo`llash hollari ham uchraydi. Bunda frazemalar bir-birining ma`nosini to`ldirib keladi: —U haliyam xohlasa, eski rahbar do`stlari va tajribasiga tayanib, tumanning —manaman degan —xo`rozlariga basma-bas kelishi va ko`p hollarda ularning bo`ynini qayirib tashlashi hech kimga, jumladan anavi popugi pasayib, suvga tushgan mushukdek shumshayib o`tirgan A`zamjon akaga sir emasdi (U.Hamdani. —Muvozanat). Gapda —popugi pasaydi va —suvga tushgan mushukdek iboralari birga qo`llanilgan. Frazemalar kontaminatsiyasida ba`zan ma`nodosh bo`lmagan ikki frazema komponentlarining birlashuvi ham uchrashi mumkin: —Men seni kim ko`rganga maqtab, orqangdan ko`rpacha soldirib yurgan bo`lsam! (G`.G`ulom. —Yodgor) gapida frazemalarni ijodiy o`zgartirib qo`llaydi. —Kim ko`rganga degan ibora —qayerda kimni ko`rsam o`shanga degan ma`noni bildiradi. —Orqangdan ko`rpacha soldirib yurgan bo`lsam degani, —soyasiga ko`rpacha solmoq iborasining o`zgargan shaklidir. Frazemik kontaminatsiya frazemalarni leksik o`zgartirishning bir yo`li, shuningdek, yozuvchi tili frazemalarining ham boyishi va rivojlanishi, turli grammatik o`zgarishlarga uchrab, har xil frazemalar yasalişining muhim omillaridan biri ekanligini tasdiqlaydi. Ta`kidlaganimizdek, yozuvchilar tilning qonun-qoidalari asosida individual-muallif frazeologizmlarini yaratadilar. Okkazional frazeologizmlar individual-muallif frazeologizmlaridir. Masalan: —Nihoyat, juma namozidan so`ng bir jonliq so`yib, xayri-xudoyi qilishni, shanba bomdoddan so`ng, ya`ni tuprok uyg`onmay yo`lga chiqishni rejalashdi (T.Malik. —Falak). Bu o`rindagi —tuproq uyg`onmay frazeması umumtildagi —xo`roz qichqirmay frazemasiga yaqin ma`noli yangi individual-muallif frazeologizmidir. Yozuvchi ushbu gapda hali xech kim tuproqqa qadam qo`ymasdan, ya`ni tuproqni uyg`otmasdan azonlab yo`lga chiqishni ta`kidlaydi. Xuddi shuningdek, hali quyosh chiqmay turib ma`nosini beruvchi —kun oyoqlamay turib frazeması ham individual-muallif frazemasıdır. Baxtiga kun oyoqlamay turib, uyiga Salimxo`janing o`zi kirib keldi (T.Malik. —Devona). O`.Hoshimov asarlarida yuqoridagi hodisalar yuzasidan muhim namunalar to`pladik. Ularning ko`pchiligi frazeologizmlar tarkibida o`zgarishlar bo`lgani tufayli, ba`zilari kontaminatsiya hodisasida vujudga kelgan. 1. Erkak kishi begona ayolning ko`nglini ovlayotganida o`zining yaqin odamlari xayolidan ktariladimi yo`qmi, unisini bilmayman-u, lekin ayol kishi begona odam bilan... (qanday sharmandalik)! (Ikki eshik orasi, 220.) 2. “Otangning yo`lidan borsang, oq sutumni ko`kka sovuraman”, deydi ona astoydil (Tushda kechgan umrlar, 8.) 3. Bugun ilk bor o`lim sharpasini sezdim (Tushda kechgan umrlar, 102.) 4. Ana endi o`zingga kelding, Qo`shavoy, aqling toshni yoradi, derdi (Ikki karra ikki-besh, 179.). Frazelogik ibora zamiridagi obrazni

konkretlashtirish ba`zan ma`noni kuchaytirish uchun xizmat qiladi. O`Hoshimov asarlaridagi ayrim frazeologik neologizmlarning tashkil topishida har xil badiiy – estetik vositalar katta rol o`ynagan. Frazeologik iboralardan ijobiy individual foydalanishning keng tarqalgan usullaridan biri ibora asosida kontekst yaratish usulidir. Bunday qo`llashda frazeologik ibora nutqda yaxlit til birligi sifatida ishtirok etmaydi. Yozuvchi iboraning umumiy mazmuni yoki uning zamiridagi obrazdan foydalanadi, mana shu mazmun, obraz yoki uning modeli yangi kontekst uchun asos qilib olinadi. 1. – Seniyam oyog`ingni to`rtta qilib qo`yaylik mundaq, nima balo yo mijozing sustmi? (Ikki eshik orasi, 241.) 2. Kaltak egan xo`kiz yotog`on bo`ladi, degandek, ba`zilar qaysarlik qila boshladi (Ikki eshik orasi, 62.) 3. Rustamjon qachon keladilar, qachon dadalarini olib ketadilar, deb quchog`ini ochib turibdi (Tushda kechgan umrlar, 212.) 4. Ammo mashina allaqachon jaxannam labiga borib etgan edi (Bahor qaytmaydi, 575.) O`Hoshimov asarlaridan olingan yuqoridagi gaplarda frazeologizmlar o`z o`rnida ustalik bilan o`ylab topilgan. Yozuvchi o`quvchiga notanish yoki tushunarsiz frazeologizmlardan foydalanmagan. Adib xalqchil, barcha uchun tushunarli bo`lgan so`z birikmalaridan turg`un iboralarni yaratishga muvaffaq bo`lgan. Yozuvchi tomonidan qo`llanilgan frazeologizmlarning asosiy qismi badiiy nutqda ma`lum uslubiy maqsad – ekspressivlik uchun xizmat qiladi. Ularda bunday xususiyat kuchli va rang-barangdir. Gaplardagi —oyog`ini to`rtta qilmoq - uylantirmoq, —kaltak egan xo`kiz yotog`on bo`lishi – qaysar tabiatlikni, —quchog`ini ochib turmoq – matnda kinoya ma`nosida kutmoq, —jahannam labi – ko`chma ma`noda ishlatilgan bo`lib, jar yoqasiga borib qolganini, mashinaning halokatga uchrashi muqarrarligi kabi ma`nolar ta`sirli ifodalab berilgan. 1. Mujiklar “tomoqni xo`llab olishga” ulgurishgan shekilli, qiyqiriq kulgu eshitildi (Tushda kechgan umrlar, 67.) 2. Onamga “notovon ko`ngilga qo`tir jomoshov” degandek miyig`ida kulib qo`ydi (Dunyoning ishlari, 142.) 3. Loy qozonga oltin bo`lmay bo`yginang lahatda chirigur! (Dunyoning ishlari, 142.) 4. Shaxnoza ko`z o`ngimda so`lib borayapti (Tushda kechgan umrlar, 237.) 5. – Salom, Klavdiya Sergeevna! – dedi qaddini g`oz tutishga urinib (Tushda kechgan umrlar, 76.) O`Hoshimov asarlari tilidagi frazeologizmlar xalq og`zaki so`zlashuv tiliga hamohang holda tasvirlanganligini alohida qayd etishimiz lozim. Yuqorida berilgan misollardagi —tomoqni xo`llab olish, —notovon ko`ngilga qo`tir jomoshov, —loy qozonga oltin bo`lmoq, —bo`yginang lahatda chirigur, —so`lib bormoq, —qaddini g`oz tutmoq kabi frazeologizmlarning xususiyati xalq iboralari va ularning adabiy til variantlaridan foydalanilgan holda tuzilgan va asar kontekstiga mos ravishda qo`llanilgan. Bunda yozuvchi ko`zlangan o`z maqsadiga erishgan deb o`ylayman. Shunday qilib, tilimizning boyligi hisoblanmish frazeologizmlarning uslubiy va shakllanish imkoniyatlari keng bo`lib, ular mohir san`atkor qo`lida har gal yangi emotsional bo`yoq kasb etadi, o`z ta`sir kuchini yanada orttiradi. So`z ustalari frazeologizmlardan stilistik maqsadlarda foydalanish uchun

ularning ma`nolarini yangilashga, uslubiy imkoniyatlarini kengaytirishga intiladilar. Ular tilimizdagi frazeologizmlardan foydalanibgina qolmay, shular asosida yangi frazeologizmlarni ham yaratadilar. Bu jarayon umumtildagi iboralarning leksik tarkibi o`zgartirilishi, ularning ma`no va stilistik vazifalarini oshirish uchun turli til qonun-qoidalaridan foydalanish, ya`ni umumtil strukturasi til qonun-qoidalari asosida o`zgartirib, ikkinchi tur struktura hosil qilishi mumkin. Bu tilimizning yanada jozibador, ma`noli va ravon bo`lishini ta`minlaydi. Shu bilan birga, tilning frazeologik tarkibi boyib boradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1 . Rafiev A. Iboralar nutqimiz ko`rki. – Toshkent: O`zbekiston, 1985.
- 2 . Rahmatullaev Sh. O`zbek tilining frazeologik lug`ati. – Toshkent: Qomuslar bosh tahririyati, 1992.
- 3 . Rahmatullaev Sh. O`zbek frazeologiyasining ba`zi masalalari (Frazeologik polisemiya, sinonimiya, antonimiya va omonimlik): Filol.f.doktr...diss. – Toshkent, 1966.
- 4 . Rahmatullaev Sh. Hozirgi o`zbek adabiy tili. Toshkent: Universitet, 2006.